

Avgiftsfri öppenvård för personer som är 85 år eller äldre och avgiftsfri tandvård för barn och unga vuxna

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2016/17:1, utgiftsområde 25, yrkandena 1–5 om förslag till lagar om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), tandvårdslagen (1985:125) och socialtjänstlagen (2001:453) samt motioner.

Socialutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som rör socialutskottets beredningsområde och över motionerna 2016/17:3322 (M) yrkandena 2–4, 2016/17:3434 (C) yrkandena 2–6, 2016/17:3443 (L) yrkandena 2–6 och 2016/17:3352 (KD) yrkandena 2–6.

Socialutskottet föreslår att finansutskottet i dessa delar tillstyrker regeringens lagförslag och avstyrker motionsförslagen.

I yttrandet finns två avvikande meningar (M, C, L, KD).

Utskottets överväganden

Bakgrund

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2016 att öppenvård inom högkostnadsskyddet ska bli avgiftsfri för personer som är 85 år och äldre och att tandvård stegvis ska bli avgiftsfri för unga upp till 21 år, 22 år och slutligen 23 år. Regeringen har remitterat en departementspromemoria med lagförslagen och därefter inhämtat Lagrådets yttrande.

Propositionen

Avgiftsfri öppenvård för personer som är 85 år eller äldre

Regeringen föreslår att 26 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ändras (regeringens förslag 2.1). Ändringen innebär att vårdavgifter och andra avgifter för sådan öppen hälso- och sjukvård m.m. som ingår i högkostnadsskyddet i 26 a § första stycket hälso- och sjukvårdslagen inte får tas ut för patienter som är 85 år eller äldre. Regeringen föreslår även att 8 kap. 8 § socialtjänstlagen (2001:453) ändras (regeringens förslag 2.5). Ändringen innebär att kommuner inte får minska minimibeloppet med anledning av att den enskilde omfattas av sådan avgiftsfrihet som avses i 26 § andra stycket hälso- och sjukvårdslagen.

Avgiftsfri tandvård för barn och unga vuxna

Regeringen föreslår att 7 § tandvårdslagen (1985:125) ändras i tre steg (regeringens förslag 2.2–2.4). Ändringarna innebär att folktandvården ska svara för regelbunden och fullständig tandvård för personer t.o.m. det år då de fyller 21 år, 22 år respektive 23 år.

Som en följd av detta förslag föreslår regeringen inom utgiftsområde 9 att lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd ändras i tre steg.¹

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna som avser hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen träder i kraft den 1 januari 2017. Lagändringarna som avser tandvårdslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2017, den 1 januari 2018 respektive den 1 januari 2019.

¹ Dessa lagförslag behandlas i bet. 2016/17:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Motionerna

I motion 2016/17:3434 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 2 begärs att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) (regeringens förslag 2.1). Likalydande yrkanden finns i motion 2016/17:3443 av Mats Persson m.fl. (L) yrkande 2 och motion 2016/17:3352 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2.

I motion 2016/17:3322 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 begärs att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125) (regeringens förslag 2.2). Likalydande yrkanden finns i motion 2016/17:3434 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 3, motion 2016/17:3443 av Mats Persson m.fl. (L) yrkande 3 och motion 2016/17:3352 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 3.

I motion 2016/17:3322 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 3 begärs att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125) (regeringens förslag 2.3). Likalydande yrkanden finns i motion 2016/17:3434 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 4, motion 2016/17:3443 av Mats Persson m.fl. (L) yrkande 4 och motion 2016/17:3352 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 4.

I motion 2016/17:3322 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 4 begärs att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125) (regeringens förslag 2.4). Likalydande yrkanden finns i motion 2016/17:3434 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 5, motion 2016/17:3443 av Mats Persson m.fl. (L) yrkande 5 och motion 2016/17:3352 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 5.

I motion 2016/17:3434 av Emil Källström m.fl. (C) yrkande 6 begärs att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) (regeringens förslag 2.5). Likalydande yrkanden finns i motion 2016/17:3443 av Mats Persson m.fl. (L) yrkande 6 och motion 2016/17:3352 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 6.

Utskottets ställningstagande

Allmänt

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1) inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner föreslår regeringen lagar om ändringar i hälso- och sjukvårdslagen, tandvårdslagen och socialtjänstlagen. Dessa lagförslag ligger inom hälso- och sjukvårdsområdet, men regeringen för fram sina förslag inom utgiftsområde 25 i budgetpropositionen. Socialutskottet vill i detta sammanhang nämna fackutskottsprincipen som uttrycks i 7 kap. 5 § riksdagsordningen (RO) och att socialutskottet bereder ärenden om bl.a. hälso- och sjukvård enligt bilaga till RO.

Avgiftsfri öppenvård för personer som är 85 år eller äldre

Socialutskottet ställer sig bakom förslagen i propositionen om avgiftsfri öppenvård för personer som är 85 år eller äldre. I likhet med regeringen konstaterar socialutskottet att kostnaderna för upprepade besök i vården kan bli kännbara för äldre personer som har ett omfattande behov av hälso- och sjukvård, trots högkostnadsskyddet. Det huvudsakliga syftet med förslagen är att förbättra hälsan hos dessa personer. Mot denna bakgrund anser socialutskottet att finansutskottet bör tillstyrka regeringens lagförslag om avgiftsfri öppenvård för personer som är 85 år eller äldre och avstyrka motionerna 2016/17:3434 (C) yrkandena 2 och 6, 2016/17:3443 (L) yrkandena 2 och 6 och 2016/17:3352 (KD) yrkandena 2 och 6.

Avgiftsfri tandvård för barn och unga vuxna

Socialutskottet ställer sig även bakom förslagen i propositionen om avgiftsfri tandvård för barn och unga vuxna. I likhet med regeringen konstaterar socialutskottet att unga vuxna i åldersgruppen 20–29 år har den lägsta besöksfrekvensen i tandvården. Unga vuxnas levnadsvillkor har över tid förändrats. Studietiden är i dag längre, samtidigt som det har blivit svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Detta leder till att många först vid en högre ålder uppnår en ordnad och fast ekonomi. Grunden för en god tandhälsa etableras i barndomen och i det tidiga vuxenlivet. Mot denna bakgrund anser socialutskottet att finansutskottet bör tillstyrka regeringens lagförslag om avgiftsfri tandvård för barn och unga vuxna och avstyrka motionerna 2016/17:3322 (M) yrkandena 2–4, 2016/17:3434 (C) yrkandena 3–5, 2016/17:3443 (L) yrkandena 3–5 och 2016/17:3352 (KD) yrkandena 3–5.

Stockholm den 17 november 2016

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Lennart Axelsson (S), Margareta B Kjellin (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlqvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M), Maj Karlsson (V) och Bengt Eliasson (L).

Avvikande meningar

1. Avgiftsfri öppenvård för personer som är 85 år eller äldre (C, L, KD)

Emma Henriksson (KD), Anders W Jonsson (C) och Bengt Eliasson (L) anför:

Vi vill hellre att medel går till dem som har de minsta marginalerna, inte att alla oavsett ekonomisk förmåga ska få mer av det som redan i dag är subventionerat. Det finns flera insatser för äldre som ur ett fördelningspolitiskt perspektiv och ur ett trygghetsperspektiv är mer motiverade än regeringens förslag om avgiftsfri öppenvård för personer som är 85 år eller äldre.

Mot denna bakgrund avvisar vi förslagen i propositionen om avgiftsfri öppenvård för personer som är 85 år eller äldre, och finansutskottet bör därför tillstyrka motionerna 2016/17:3434 (C) yrkandena 2 och 6, 2016/17:3443 (L) yrkandena 2 och 6 och 2016/17:3352 (KD) yrkandena 2 och 6 och avstyrka regeringens lagförslag.

2. Avgiftsfri tandvård för barn och unga vuxna (M, C, L, KD)

Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Margareta B Kjellin (M), Anders W Jonsson (C), Jenny Petersson (M), Ann-Britt Åsebol (M) och Bengt Eliasson (L) anför:

Vi anser att regeringens förslag att successivt förlänga den avgiftsfria tandvården för barn och unga vuxna från 19 år till 23 år bör avvisas. Trots att tandvård för barn och unga under 20 år är avgiftsfri och att stödet till tandvård har ökat sedan 2008 är besöksfrekvensen i princip oförändrad sedan dess. Det tyder på att vi måste arbeta med denna problematik på andra sätt. Enligt vår mening bör arbetet med att säkerställa en god tandhälsa för ungdomar i stället inriktas på barnen och deras föräldrar.

Mot denna bakgrund avvisar vi förslagen i propositionen om avgiftsfri tandvård för barn och unga vuxna, och finansutskottet bör därför tillstyrka motionerna 2016/17:3322 (M) yrkandena 2–4, 2016/17:3434 (C) yrkandena 3–5, 2016/17:3443 (L) yrkandena 3–5 och 2016/17:3352 (KD) yrkandena 3–5 och avstyrka regeringens lagförslag.